

KNoK Kreta 6.- 16. april 2019. Skisse, dag til dag program.

Endringer kan forekomme mht. vær og vind (fjell/båt), eksterne guider og gruppens ønsker.

Dag 1, lørdag 6. april Norge – Kreta/Chania - Gerakari

Vi møtes på Gardermoen for innsjekking fra 12 (alternativt individuell innsjekking), med flyavgang med Norwegian kl. 14:00. Vel framme i *Chania* kl. 19:10 (klokka skrus én time fram) sjekker vi ut våre leiebiler og laster inn. Vi kjører sørøstover på hovedveien til Rethymnon, tar av sør til Spili og derfra til landsbyen *Gerakari*. Ca. 400 innbyggere, 700 moh., 100 km fra flyplassen. Her bor vi 2 netter på *Alexander Hotel*. Vi tas imot av *Eleni* og øvrig vertskap, sjekker inn og setter oss ned for sein middag etter en lang dag.

<http://alexanderhotelgerakari.gr/en/>

Dag 2, søndag 7/4 Gerakari - Gious Kambos – Spili

Etter en god frokost pakker vi sekken for opplevelser i nærmiljøet. Dagens program blir langs aksene Gerakari – Spili, med en avstand på 12 km. Vi bruker formiddagen i området *Gious Kambos*, kjent som ett av Kretas botaniske smultronställen! KNoK har hatt dette som fast stoppested på alle reiser siden 2015, og hva vi finner avhenger av hvordan våren har tedd seg på Kreta. Med Tanaquil og Hans S. som sporhunder ser vi etter den røde *Tulipa doerfleri*, endemisk for Kreta -, et utall orkideer og andre godsaker, i et område som Kreta kjennerne Barbro og Lennart Risberg i en e-post beskriver slik: «*Den första bilden visar det absolut bästa stället vi har sett för orkidéer och mycket annat, alltså platån Gious Kambos nära staden Spili.*» Se Barbro sin artikkel om botanikken nær Spili, samt Tanaquil sine botaniske notater, på hjemmesiden til KNoK. Tidligere har det blitt reine orkidefråtsingen i dette området, med et stort antall arter og et usedvanlig vakkert og alderdommelig kulturlandskap. Fuglelivet kan by på godbiter og det er muligheter for vandringer.

Søndag, - så vi velger å ta lunsjen ved et bord på den hjemmekoselige tavernaen til *Maria Kostas i Spili* (800 innbyggere, og et turistsentrum). Vi bestiller fyr på grillen og serveres kjøtt i mange varianter fra lokale produsenter. Vi tar oss tid til en rusletur og kaffe i landsbyen, og vi ser på botanisk litteratur hos vår gode venn *Heracles Papadakis*.

På veien tilbake til Gerakari tar vi et nytt stopp ved Gious Kambos, bl.a. med besøk på en flott kolle nær veien. Mulighet også for å rusle herfra og hjem til bostedet. Lett middag og ny natt i Gerakari.

Dag 3, mandag 8/4 Gerakari – Rethymnon – Heraklion – Lasihti? - Elounda

Hverdag for kreterne, men festdag for oss: Vi skal langt øst, til ny mark ved havet! Etter frokost pakker vi inn i bilene. Har vi fremdeles noe ugjort ved Gious Kambos, eller behov for handling i Spili, kan vi stoppe her. Mulig også en kort stopp ved den Minoiske gravplassen i *Armeni*, - kjent for sine mange orkideer. Deretter transportetappe med Elounda i øst som dagens mål. - Uten avstikkere er det en distanse på 165 km, og ca. 3 t effektiv kjøretid. – Fra Rethymnon tar vi hovedveien E75/A90 østover, holder oss nær havet og passerer Heraklion på omkjøringsvei inne i landet (sydsida).

Besøk til Lasihtiplatået, mulig dagsprogram, - vi ser an tiden og været: Rett vest for Malia kan vi ta syd på veien som fører oss til *Lasihtiplatået*. Vi kommer først til *Mochos*, der vi tar en kaffestopp (alternativt lunsj eller innkjøp for feltlunsj). Landsbyen ligger i et jordbruksområde, men har også blitt et kjent stoppested for turister. Olof Palme hadde også sitt Kreta krypinn her! Vi begynner på oppstigningen mot Lasihti, og ved 1050 moh. bikker vi over kanten og platået åpenbarer seg. Ved det høyeste punktet – *Seli Ambelou* – finner vi i dag restene av 24 vindmøller. Disse ble flyttet hit ved slutten av det 19 århundret, og brukt til maling av korn. Populær turiststopp.

Vi «stiger ned» til sjølve plataået, og kommer til landsbyen *Tzermiado*, som er plataåets handelssentrum. Plataået har en utstrekning på 11 x 6 km, ligger i snitt 850 moh. og med en rekke mindre landsbyer. På 1900 tallet blomstret det opp med tusenvis av små vindmøller, med blader i tre og stoff av seil, med formål å pumpe vann til åkerparsellene. Det er et særs godt jordsmonn her oppe, og tilgang til vann fra fjellet. I dag kan vi se restene av disse møllene, - som blir hardt markedsført i turismen. Lasihti er også kjent som et sted der alle Kretas erobrere hadde problemer med å vinne fram. Fjellene rundt har vært et sted der man har kunnet gjemme seg og motarbeide inntrengerne.

Søk etter området på nettet for mer informasjon.

Vi tar en tur i den østlige og sydlige delen av plataået, med flere stopper, bl.a. i *Agios Konstantinos* – med flotte vevde produkter for salg, og en utflukt til området der veien går over til Katharoplatået.

Kanskje passer det til og med med en tidlig middag her oppe, før nedfarten til Elounda.

Til *Agios Nikolas* og Elounda (50 km) tar vi en spennende mindre vei fra *Agios Konstantinos*. NB. Blir det ikke besøk på Lasihtiplatået denne dagen, er det et alternativ med utgangspunkt fra Elounda en av de kommende dagene.

I *Elounda*, der vi skal tilbringe de neste 5 nettene, innlosjerer vi oss på trivelige – og familiedrevne – *Coral Studios*, beliggende rett ved stranden helt nord i landsbyen. Her gjør *Vasia* det hun kan for at vi skal få et trivelig opphold. Elounda ligger ved havet, ca. 15 km nord for langt større *Agios Nikolas*, og har 2200 innbyggere. Dette antallet mangedobler seg under turistsesongen, og Elounda blir regna som et av stedene hvor «fiffen» oppholder seg på Kreta. Noe for oss!! – dog (heldigvis) kommer vi i forkant av høysesongen, og alt av tilbud er ikke åpnet ennå. På *Coral* tar vi de fleste frokostene, mens middag/lunsj finner vi andre steder. <https://coralstudios.com/>

Dag 4, tirsdag 9/4 – t.o.m. dag 7, fredag 12.04 Base Elounda

Vi har fire hele dager til disposisjon i Elounda med omegn, før vi reiser herfra på lørdag 13.04. Planen er at 2-3 av dagene skal vi ha med oss den lokalt bosatte Julia Jones, opprinnelig fra England. I samarbeid med Julia legger vi opp et program, som hun har beskrevet bl.a. med følgende muligheter:

Besøk til Katharo plataået – “Taking the road up from Kritsa, we will stop en route to visit a secret site, where the endemic *Paeonia clusii* grows in profusion. We will also hope to find the endemic *Arum creticum* and *Cyclamen creticum* there.” En rundtur på bakveier fra Kritsa til Kroustas: “It is also wonderful for orchids and ophrys and we will also get a chance to see the endemic mistletoe *Viscum album ssp creticum*.”

Også området Thripti avlegger vi et besøk: “We travel east around Mirambello Bay, stopping in the seaside village of Pachia Ammos for a comfort stop and refreshments. There is a chance to see some of the interesting maritime plants here. We then head south towards Lerapetra, before turning off into the mountains. We will pass through ancient pine forests, stopping en route to find some rare and interesting orchids and ophrys. *Orchis simia* has recently been found in these forests, as well as *Ophrys fleischmanii*, *Ophrys thriptiense* and *Orchis thriptiensis*. We may also find the endemic *Tulipa cretica* and *Tulipa saxatalis*, as well as many other species including the recently reclassified endemic *Fritillaria sphaciotica*. We will stop for lunch at a wonderful traditional taverna, before heading back down to the coast.”

Julia Jones: <http://www.flowersofcrete.info/>.

Kanskje føler vi for en ekstra dag på Katharo plataet, inkludert et stopp i landsbyen *Kritsa*. Her finner vi bl.a. et privat naturmuseum, eid og drevet av den usedvanlig hyggelige og kunnskapsrike *Giorgos Afordakos*. Tørkede eks. av de fleste (alle?) spiselige plantene på Kreta, og en rik botanisk litteratursamling, - kan jo friste!

Rett utenfor Elounda finner vi øya *Kalydon*, som via en flott vandretur over Kanallagunen fra Elounda, gir gode muligheter for å se etter planter og fugl. Nord for Kalydon finner vi den langt mindre, men vesentlig mer kjente øya, *Spinalonga*. Venetianerne bygde et fort her i 1579, som stadig ble utbedret (og angrepet) gjennom tidene. Mest kjent i nyere tid er øya som en «koloni» for leprasmittede, brukt til dette formålet i perioden 1903 – 1957, og udødeliggjort gjennom *Victoria Hislops roman Øya*, som kom i 2005. Anbefalt lesestoff! Spinalonga er en av de absolutt mest kjente turistattraksjonene på Kreta. Det går regelmessig båter fra Elounda eller Plaka. Organisert besøk til Spinalonga er ikke med i programmet, men det legges opp til en fridag i Elounda, der man kan gjennomføre et besøk om ønskelig. Vi planlegger uansett et (eller flere) besøk til *Plaka* (6 km N for Elounda), der vi fra *Taverna Giorgos* har utsikt rett over sundet til Spinalonga. Reiseleder avtaler med vertinna *Niki*, slik at vi kan få en strålende fiskemiddag her.

Katharoplatået grenser inn til Lasihti i sydvest, og sletten ligger ca. 1100 moh. Ankomst via Agios Nikolas og Kritsa (16 km herfra). Vi bruker 1-2 dager i dette området, som er vesentlig mindre besøkt enn Lasihti. Området har en særs rik flora, som er godt kartlagt. Området gir gode muligheter for botanisering, for å følge med på fuglelivet – sjansen for å se en lammegribb blant gåsegribbene er tilstede, samt at det er fine muligheter for egne vandring. Der hovedveien ender, ved den lille bosettingen *Avdeliakos*, finnes 2 tavernaer. Vi er antagelig for tidlig ute til at de er åpnet, da folk og dyr flytter opp fra lavlandet seinere. Reiseleder undersøker dog om vi kan få en lunsj på *Taverna Stereos, med unge Kostis* som vår guide til området. Han og familien flytter opp hit fra Kritsa ca. 20. mai, med 200 sau, 500 geiter og én ku, og drar ned igjen i begynnelsen av november.

Skulle været i fjellet gjøre at vi ønsker å holde oss i lavlandet, kan også et besøk til den lille bosettingen ved havet, *Mochlos*, 45 km fra Elounda og på østsiden av Mirabello bukta, være et godt alternativ.

Dag 5, onsdag 10/4 - Dag 6, torsdag 11/4 - Dag 7, fredag 12.04
Program, se ovenstående.

Dag 8, lør. 13.04 Elounda – Heraklion – Rethymnon – Askifou - Imbros – Chora Sfakion
Etter frokost pakker vi inn og forlater Elounda, samt sier farvel til den østlige delen av Kreta. Transportetappe på totalt 215 km, der Chora Sfakion på sydkysten er målet. Vi følger igjen hovedveien langs nordkysten, til vi kommer til Vrises. Herfra tar vi veien syd, over fjellet og inn i regionen *Sfakia*. Snart har vi en fantastisk utsikt over *sletten ved Askifou*. Vi er stramme med tidsskjemaet vårt på formiddagen og rekker fram til lunsj her, med noe av den beste lokale maten Kreta kan by på. Hos *familien Lentaris på Panorama Restaurant er Andreas* vår engelsktalende vert, som leder oss gjennom de hjemmelagde rettene, av sjødyrka grønt og egne husdyr. Ekte mums fra Sfakia!

Mette, glade og fornøyde passerer vi i utkanten av Askifousletten, før vi ganske snart kommer til Imbros, der vi finner vi inngangen til *Imbrosravinen*. Den strekker seg i 8 km, inntil den ender opp ved havet 600 høydemeter lavere, er lettgått og der man med lett vandring bruker 2,5-3,5 timer (og litt mer i botanikertempo!). Spennende landskap, og mye å hente for

botanikere, men også fuglefolket. De i gruppen som ønsker å gjøre denne vandringen slippes av ved Imbros, og henting skjer ved Komitades, ca. 5 km Ø for Chora Sfakion.

Med bilene får vi snart en fantastisk utsikt over Det libyske hav, og fortsetter deretter mot vår destinasjon, den lille landsbyen *Chora Sfakion*. Menneskene her har livnært seg av fiske og landbruk (geite- og sauehold), men turismen i senere tid har blitt den viktigste inntektskilden for de ca. 300 fastboende. Vi innkvarterer oss på *Hotel Lefka Ori* (3 siste netter – ulike steder for forlegning kan forekomme) - info www.chora-sfakion.com. Våre verter på Lefka Ori (de som starta driften, og som fremdeles er aktive) er *Andreas og Evangelia Fasoulakis*. I dag er det sønnene *Giannis, Georgos, Manolis og dattera Maria* som viderefører jobben. Giannis og Georgos blir våre kontakter. Kanskje treffer vi også på engelskmannen *Peter Trudgill og hans kone Jean Hannah*, som vil kunne øse av sin lokale kunnskap etter besøk hit gjennom mer enn 40 år. Peter er lingvist (snakker også norsk!) og har skrevet ei innsiktsfull bok fra området: *Peter Trudgill – In Sfakiá, Passing Time in the Wilds of Crete*, Lycabettus Press 2008. Et must for de som vil gjøre et dypdykk i lokal kultur. (Kan kjøpes i Chora.) Vi avslutter dagen med fiskemiddag med absolutt havutsikt.

Vi ser an de 2 siste hele dagene, med bosted i Chora Sfakion, mht. programmet. Vi velger kyst eller fjell litt etter vær og vind, og hvor mye vi allerede har fått med oss.

Dag 9, søndag 14.04 Chora Sfakion - Loutro

Frokost på Lefka Ori. Er været med oss tar vi 10.30 ferja (20 min) fra Chora langs kysten vestover til *landsbyen Loutro* (tilgjengelig med båt og til fots). Vi botaniserer og rusler til den gamle bosettingen *Finikas*, rett over høyden. Er Old Finikas Taverna åpen kan vi leske oss med kaldt drikke, før vi igjen legger kursen mot Loutro. Lunsj på en av restaurantene på strandpromenaden i «sentrum». Hjemtur kan gå med båt – avgang 17.40 – (man kan også hyre en egen mindre taxibåt), eller med vandring langs kysten tilbake til Chora, ca. 2 timer effektiv tid langs vandreruten E4. Drøyt halvveis (med relativ lett vandring) kommer vi til Sweetwater beach med strålende bademuligheter (men noe kaldt vann i april?!). Den siste biten har en noe mer krevende vandring. Middag i Chora på kvelden.

Dag 10, mandag 15/4

Regionen Sfakia: Området Anopoli

Tidlig morgen tar vi bilene de 12 km opp i fjellene til landsbyen *Anopoli*. På serveringsstedet *Platanos* tar vi frokosten, og får servert verdens beste kaffe – eller bare Kretas beste?? - av vertinna *Eva Kopasis*. Vest for oss dukker *Lefka Ori – De hvite fjella* – fram, der høyeste topp *Pachnes* strekker seg til 2453 moh. Reiseleder undersøker med Eva muligheten for å bli frakta med andre biler opp i høyfjellet. (Avhengig av hvor langt våren har kommet & snøforholda.) Vi får i så fall til en vandring med lunsjpakke i disse fantastiske fjella. – Også mulig med en vandring i nærområdet ved Anopoli, i et urgammelt kulturlandskap. Anopoli er kjent over hele Kreta for sin produksjon av honning, og også for sin rike politiske og kulturelle historie. Vi er i hjertet av Sfakia! Sjekk www.anopoli-sfakia.com for informasjon fra Anopoli. Kveld og avslutningsmiddag på Lefka Ori, Chora Sfakion.

Dag 11, tirsdag 16. april

Chora -- Chania - Gardermoen

Reisen nærmer seg slutten, med flyavgang fra Chania 12:40. Fra Chora til flyplassen er det 80 km. Vi legger opp dagen etter dette, med tidlig avreise fra Chora og stopper for herlig frokost på Panorama Restaurant (se lørdag). Fra Vrises følger vi hovedveien til Chania flyplass. Vi tanker bilene før de leveres, innsjekking og flyavgang. Ankomst Gardermoen 15:45.

Merk at stort sett alle stedsnavn kan skrives/forekomme på 2-3 ulike måter (gresk, engelsk, norsk etc.). Versjon I - PØK, 2. januar 2019.